

ร่าง

มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

มาตรฐานการตรวจวัดสภาพความร้อนในสิ่งแวดล้อม
การทำงานด้วยดัชนี WBGT

สมาคมอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการทำงาน

และ

สำนักมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

กระทรวงอุตสาหกรรม

มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม
มาตรฐานการตรวจวัดสภาพความร้อนในสิ่งแวดล้อม
การทำงานด้วยดัชนี WBGT

สมาคมอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการทำงาน
420/1 อาคาร 2 ชั้น 6 ภาควิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะ
สาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ถนนราชวิถี แขวงทุ่งพญาไท
เขตราชเทวี กรุงเทพฯ 10400

โทรศัพท์ 0 2644 4068

และ

สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม
กระทรวงอุตสาหกรรม ถนนพระรามที่ 6 กรุงเทพฯ 10400
โทรศัพท์ 0 2202 3300

มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

มาตรฐานการตรวจวัดสภาพความร้อนในสิ่งแวดล้อม

การทำงานด้วยดัชนี WBGT

1. ขอบข่าย (Scope)

มาตรฐานนี้กล่าวถึงวิธีการตรวจวัดดัชนี WBGT และการประมาณภาระงานเพื่อประเมินสภาพความร้อนในสิ่งแวดล้อมการทำงาน ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงานในบริเวณนั้น ๆ ด้วยวิธีการนี้ช่วยให้นักวิทยาศาสตร์อุตสาหกรรมเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงาน หรือผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถวิเคราะห์สภาพการทำงานและพิจารณาดำเนินการเพื่อปกป้องผู้ปฏิบัติงานต่อไปได้

การตรวจวัดนี้เป็นการประเมินสภาพความร้อนและการทำงานที่อาจมีผลกระทบต่อสุขภาพของผู้ปฏิบัติงานในระหว่างช่วงเวลาที่ทำงานนั้น ๆ แต่ไม่สามารถประเมินผลกระทบในช่วงเวลาสั้น ๆ เช่น 2-3 นาที ได้ รวมทั้งไม่สามารถประเมินสภาพความร้อนในสิ่งแวดล้อมที่ระดับความสบายของร่างกายได้เช่นกัน

มาตรฐานการตรวจวัดสภาพความร้อนในสิ่งแวดล้อมการทำงานด้วยดัชนี WBGT นี้ได้อ้างอิงผลการศึกษาและข้อกำหนดบางส่วนในเอกสารซึ่งแสดงไว้ในบรรณานุกรม ทั้งนี้ไม่รวมถึงการแก้ไขปรับปรุงมาตรฐานเหล่านี้ในอนาคต อย่างไรก็ตาม ผู้ที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานนี้ควรพิจารณาใช้เอกสารอ้างอิงฉบับล่าสุดเท่าที่จะเป็นไปได้

2. คำและบทนิยาม (Term and Definition)

- 2.1. การปรับตัวเข้ากับกับสภาพความร้อน (Acclimatization) หมายถึง การปรับตัวทางสรีรวิทยาของร่างกายให้ทนต่อสภาพความร้อนในสิ่งแวดล้อมการทำงานและภาระงาน
- 2.2. ความร้อนจากการเผาผลาญอาหาร (Metabolic heat) เป็นผลพลอยได้ของการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของร่างกาย
- 2.3. ค่าอ้างอิงหรือมาตรฐาน (Reference or standard) หมายถึง สภาพความร้อนในสิ่งแวดล้อมการทำงาน ซึ่งภายใต้เงื่อนไขที่ระบุ ผู้ปฏิบัติงานส่วนใหญ่สามารถทำงานในสภาพนั้น ๆ ได้โดยไม่เกิดผลกระทบที่เป็นอันตรายต่อร่างกาย ทั้งนี้ผู้ปฏิบัติงานต้องเป็นผู้ที่มีสุขภาพแข็งแรงไม่มีโรคประจำตัวหรือปัญหาสุขภาพอื่นจะทำให้ได้รับอันตรายจากความร้อนได้ง่ายหรือรุนแรงขึ้น

- 2.4. โคล (Clo) หมายถึง หน่วยวัดฉนวนความร้อนของเสื้อผ้า ซึ่งรวมความเป็นฉนวนของชั้นอากาศระหว่างเสื้อผ้ากับผิวและความเป็นฉนวนของเสื้อผ้าเอง ซึ่งมีผลต่อความสบายของร่างกายของผู้ที่สวมใส่เสื้อผ้านั้น ฉนวนความร้อนของเสื้อผ้า มีค่าตั้งแต่ 0-4 โคล หากไม่สวมเสื้อผ้าค่าฉนวนความร้อนของเสื้อผ้าเท่ากับ 0 โคล เสื้อผ้าที่ทำจาก aerogel สวมปิดคลุมร่างกายทุกส่วนมีค่าฉนวนความร้อนเท่ากับ 4 โคล เสื้อผ้าที่สวมใส่ในฤดูร้อนมีค่าฉนวนความร้อนประมาณ 0.6 โคล เสื้อผ้าที่สวมใส่ในฤดูหนาว มีค่าประมาณ 1 โคล
- 2.5. เทอร์โมมิเตอร์ (Thermometer) หมายถึง อุปกรณ์ที่ใช้วัดระดับความร้อนหรืออุณหภูมิ
- 2.6. ภาระงาน (Work load) คือ พลังงานรวมทั้งหมดที่ใช้ในร่างกาย ซึ่งเท่ากับพลังงานจากการเผาผลาญอาหาร
- 2.7. อุณหภูมิอากาศ (Air temperature, t_a) หมายถึง อุณหภูมิของอากาศซึ่งวัดด้วยเทอร์โมมิเตอร์ธรรมดา เช่น เทอร์โมมิเตอร์ปรอท หรืออุปกรณ์วัดอุณหภูมิใด
- 2.8. อุณหภูมิการแผ่รังสีความร้อน (Radiant temperature, t_r) หมายถึง อุณหภูมิภายในวัสดุทรงกลม กลวง (ต่อไปนี้จะเรียกว่า โกลบ - Globe) ซึ่งทำจากโลหะบาง ๆ ผิวด้านนอกทาดำด้วยสีดำด้าน
- 2.9. อุณหภูมิกระเปาะเปียกธรรมชาติ (Natural Wet Bulb temperature, t_{nw}) หมายถึง อุณหภูมิที่อ่านได้จากเทอร์โมมิเตอร์ที่มีผ้าฝ้ายเปียกหุ้มกระเปาะที่พอดีกระเปาะ ซึ่งเป็นผลจากการระเหยของน้ำ (เหงื่อ) และการพาความร้อน คำว่า “ธรรมชาติ” บ่งชี้ถึงการเคลื่อนไหวของอากาศรอบ ๆ กระเปาะ
- 2.10. อัตราการเผาผลาญอาหาร (Metabolic rate) หมายถึง อัตราการเกิดปฏิกิริยาชีวเคมีในเซลล์ร่างกาย เพื่อสร้างพลังงานที่ใช้ในการทำงาน
- 2.11. WBGT (wet bulb globe temperature) หมายถึง ดัชนีบ่งชี้สภาพความร้อนในสิ่งแวดล้อม ซึ่งคำนวณจากปัจจัยในสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ความชื้นในอากาศ ความเร็วลม การพาความร้อน และการแผ่รังสีความร้อน

3. ข้อกำหนด (Requirements)

3.1 หลักการ

ความร้อนภายในร่างกายของผู้ปฏิบัติงานนั้น ได้รับอิทธิพลจากสองแหล่ง คือ 1) ความร้อนจากสิ่งแวดล้อม ซึ่งสามารถถ่ายเทแลกเปลี่ยนกับร่างกาย โดยการนำ การพา และการแผ่รังสีความร้อน และ 2) ความร้อนภายในร่างกายซึ่งเกิดจากการเผาผลาญอาหาร เพื่อนำ

พลังงานไปใช้ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ กิจกรรมที่ใช้พลังงานมาก มีการเผาผลาญอาหารมาก ย่อมมีความร้อนเกิดขึ้นมาก

การวิเคราะห์อิทธิพลของความร้อนในสิ่งแวดล้อมต่อความร้อนในร่างกายนั้น ต้องการข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมสี่ประการ คือ อุณหภูมิอากาศ อุณหภูมิการแผ่รังสี ความร้อน ความเร็วลม และความชื้นสัมพัทธ์ ซึ่งถูกนำมาคำนวณเป็นค่าดัชนีที่สามารถบ่งชี้ อิทธิพลความร้อนในภาพรวมได้

ดัชนีที่กล่าวถึงในที่นี้ คือ ดัชนี WBGT (Wet Bulb Globe Temperature Index) ในการประเมินสภาพความร้อนภายในอาคารหรือสถานที่ซึ่งไม่มีแสงอาทิตย์ส่องโดยตรง ค่า WBGT คำนวณจากอุณหภูมิกระเปาะเปียกธรรมชาติ (t_{nw}) และอุณหภูมิโกลบ (t_g) และในกรณีที่ต้องการประเมินสภาพความร้อนภายนอกอาคารซึ่งมีแสงอาทิตย์ส่องโดยตรงด้วยนั้น ต้องนำค่า อุณหภูมิอากาศ (t_a) มาคำนวณด้วย

การวิเคราะห์อิทธิพลของความร้อนที่เกิดจากการเผาผลาญอาหารต้องการข้อมูล เกี่ยวกับพลังงานที่ใช้ในการทำงานและระยะเวลาในการทำงานนั้น ๆ เพื่อคำนวณอัตราการเผาผลาญอาหาร หรือภาระงาน

นำผลที่ได้จากการคำนวณภาระงานและค่าดัชนี WBGT ไปเปรียบเทียบกับค่า อ้างอิงหรือค่ามาตรฐาน หากค่าที่ได้เกินค่าอ้างอิงหรือมาตรฐานต้องดำเนินการเพื่อควบคุม สภาพแวดล้อมหรือการสะสมความร้อนภายในร่างกายของผู้ปฏิบัติงาน เช่น การควบคุมที่แหล่ง ความร้อนโดยการปิดกั้นด้วยฉนวนกันความร้อน การระบายอากาศ การจัดตารางการทำงาน สำหรับผู้ปฏิบัติงานใหม่ เพื่อให้สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพความร้อน การจัดหาเครื่องดื่มเกลือแร่ เพื่อชดเชยส่วนที่ถูกขับออกมากับเหงื่อ เป็นต้น

3.2. เครื่องมือตรวจวัด

ในการวัดค่าดัชนี WBGT ต้องวัดอุณหภูมิกระเปาะเปียกธรรมชาติ (t_{nw}) อุณหภูมิ โกลบ (t_g) และอุณหภูมิอากาศ (t_a) ด้วยเทอร์โมมิเตอร์สามชนิดซึ่งมีคุณลักษณะ ดังนี้

3.2.1. เทอร์โมมิเตอร์กระเปาะเปียกธรรมชาติ (Natural wet bulb temperature sensor) คือ เทอร์โมมิเตอร์ที่คลุมกระเปาะด้วยผ้าฝ้ายชื้นเด็ยมมีน้ำเปียกชุ่มตลอดเวลา มีอากาศ หมุนเวียนตามธรรมชาติรอบ ๆ กระเปาะได้ดี (เทอร์โมมิเตอร์กระเปาะเปียกธรรมชาติ จึงมีค่าต่าง จากอุณหภูมิกระเปาะเปียกซึ่งอ่านจากไซโครมิเตอร์ที่มีอากาศเป่าผ่านกระเปาะของ เทอร์โมมิเตอร์)

เทอร์โมมิเตอร์มีคุณลักษณะดังนี้

- 1) รูปร่างของกระเปาะ หรือส่วนที่รับความร้อน (sensor) เป็นทรงกระบอก

- 2) เส้นรอบวงด้านนอกของกระเปาะมีขนาด 6 มม. $\pm$ 1 มม.
- 3) ความยาวของกระเปาะเท่ากับ 30 มม. $\pm$ 5 มม.
- 4) อ่านค่าได้ในช่วง $5^{\circ}\text{ซ} - 40^{\circ}\text{ซ}$
- 5) ความแม่นยำในการตรวจวัด $\pm 0.5^{\circ}\text{ซ}$
- 6) ส่วนกระเปาะของเทอร์โมมิเตอร์ต้องคลุมด้วยผ้าฝ้ายชั้นเดียวซึ่งอุ้มน้ำได้ดี
- 7) ส่วนที่ต่อจากกระเปาะต้องมีเส้นผ่าศูนย์กลาง 6 มม. และเหนือกระเปาะขึ้นมา 20 มม. ต้องคลุมด้วยผ้าฝ้ายเพื่อลดการนำความร้อนมายังกระเปาะเทอร์โมมิเตอร์
- 8) ผ้าฝ้ายควรมีรูปร่างเป็นปลอกสามารถคลุมกระเปาะได้พอดี ไม่ควรแน่นหรือหลวมเกินไปเพราะจะมีผลต่อความแม่นยำในการวัด
- 9) ผ้าฝ้ายต้องสะอาด
- 10) ปลายอีกด้านหนึ่งของผ้าฝ้ายต้องจุ่มในน้ำกลั่น ส่วนที่พื่นน้ำจนถึงกระเปาะมีความยาวประมาณ 20 - 30 มม.
- 11) ภาชนะบรรจุน้ำกลั่น ควรมีลักษณะที่ไม่ทำให้อุณหภูมิของน้ำสูงขึ้นจากการแผ่รังสีความร้อน เช่น ขวดแก้วรูปชมพู่ขนาด 250 ลูกบาศก์เซนติเมตร

3.2.2 โกลบเทอร์โมมิเตอร์ (Globe temperature sensor) วัดอุณหภูมิโกลบจากเทอร์โมมิเตอร์ซึ่งมีกระเปาะอยู่ภายในตรงกึ่งกลางทรงกลม กลวง มีลักษณะดังต่อไปนี้

3.2.2.1. โกลบ:

- 1) ทรงกลม กลวง ทาด้วยสีดำด้านเส้นผ่าศูนย์กลาง 150 มม.
- 2) ทำด้วยวัสดุที่มีค่าสัมประสิทธิ์การกระจายความร้อนเฉลี่ยเท่ากับ 0.95
- 3) วัสดุที่ทำโกลบควรบางที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

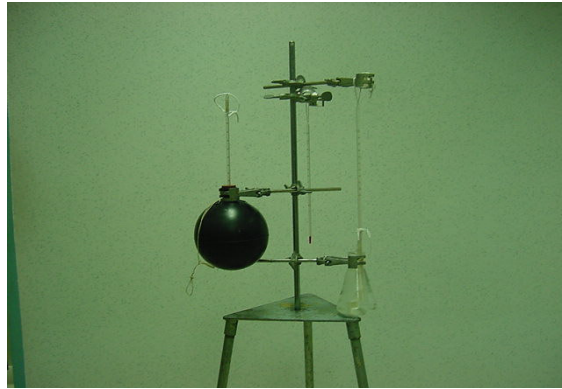
3.2.2.2. เทอร์โมมิเตอร์

- 1) อ่านค่าได้ในช่วง $20^{\circ}\text{ซ} - 120^{\circ}\text{ซ}$
- 2) ค่าความแม่นยำในช่วง $20^{\circ}\text{ซ} - 50^{\circ}\text{ซ}$ เท่ากับ $\pm 0.5^{\circ}\text{ซ}$ และในช่วง $50^{\circ}\text{ซ} - 120^{\circ}\text{ซ}$ เท่ากับ $\pm 1^{\circ}\text{ซ}$

อุปกรณ์สำหรับวัดอุณหภูมิกระเปาะเปียก หรืออุณหภูมิโกลบใด ๆ หากได้รับการปรับเทียบความถูกต้องให้สามารถอ่านค่าในช่วงที่กำหนด และให้ค่าที่แม่นยำเท่ากับที่ระบุแล้วสามารถนำมาใช้วัด WBGT ได้เช่นกัน

3.2.3. เทอร์โมมิเตอร์กระเปาะแห้ง (Dry bulb temperature sensor) คือ เทอร์โมมิเตอร์ซึ่งเป็นอุปกรณ์สำหรับวัดอุณหภูมิอากาศ มีคุณลักษณะภายนอกเช่นเดียวกับเทอร์โมมิเตอร์กระเปาะเปียก และมีช่วงการวัดอุณหภูมิระหว่าง $10^{\circ}\text{ซ} - 60^{\circ}\text{ซ}$ มีความแม่นยำ $\pm 1^{\circ}\text{ซ}$ หรือ

ดีกว่า ในขณะที่ตรวจวัดต้องป้องกันไม่ให้กระเปาะของเทอร์โมมิเตอร์ได้รับรังสีความร้อนที่แผ่จากแหล่งโดยตรง โดยใช้กระดาษสีขาว แผ่นอลูมิเนียม หรืออลูมิเนียมฉาบบนด้านหนึ่งของกระดาษขาว ปิดกั้นระหว่างกระเปาะเทอร์โมมิเตอร์และแหล่งความร้อน โดยวัสดุดังกล่าวต้องไม่กีดขวางการไหลเวียนของอากาศรอบ ๆ กระเปาะเทอร์โมมิเตอร์

ภาพที่ 1 อุปกรณ์และการติดตั้ง

3.2.4. การวัดดัชนี WBGT อาจใช้อุปกรณ์อื่นที่มีความสามารถเทียบเท่าและได้รับการรับรองจากหน่วยงานซึ่งเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปได้

3.2.5 การเปรียบเทียบความถูกต้องของเครื่องมือ เทอร์โมมิเตอร์ที่นำมาใช้ในการตรวจวัดต้องได้รับการปรับเทียบให้มีความถูกต้องแม่นยำตามที่ระบุในมาตรฐาน และสำหรับเครื่องมือที่ทำงานด้วยอิเล็กทรอนิกส์ เช่น เซอร์ และมิเตอร์ของเครื่องมือต้องได้รับการปรับเทียบให้อยู่ในเกณฑ์ดังกล่าวด้วย

ทั้งนี้ อุปกรณ์และเครื่องมือเหล่านี้ต้องได้รับการปรับเทียบความถูกต้อง อย่างน้อยปีละครั้ง

3.3. **วิธีการตรวจวัด** เนื่องจากเทอร์โมมิเตอร์ ต้องใช้เวลาระยะหนึ่งจึงจะมีค่าคงที่ โดยเฉพาะโกลบเทอร์โมมิเตอร์ ดังนั้นจึงต้องตั้งอุปกรณ์ไว้อย่างน้อย 25 นาที ก่อนการอ่านค่า ขณะที่เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ อาจมีช่วงเวลาในการตอบสนอง (Response time) ที่แตกต่างกันไป ผู้ใช้ต้องศึกษาวิธีการใช้และใช้อย่างถูกต้อง เพื่อให้ได้ค่าดัชนี WBGT ที่สะท้อนสภาพแวดล้อมที่แท้จริง

3.3.1. การตรวจวัด WBGT ในสิ่งแวดล้อมที่ความร้อนกระจายสม่ำเสมอให้ติดตั้งเทอร์โม

มิเตอร์ทั้งสามกับข้างตั้ง โดยให้กระเปาะเทอร์มิเตอร์อยู่ที่ระดับอกของผู้ปฏิบัติงาน ค่าที่ได้นำมาคำนวณด้วยสูตรต่อไปนี้

ภายในอาคาร หรือภายนอกอาคารที่ไม่มีแสงอาทิตย์ส่องโดยตรง

$$WBGT = 0.7 t_{nw} + 0.3 t_g$$

ภายนอกอาคารที่มีแสงอาทิตย์ส่องโดยตรง

$$WBGT = 0.7 t_{nw} + 0.2 t_g + 0.1 t_a$$

t_{nw} = อุณหภูมิกระเปาะเปียกธรรมชาติ

t_g = อุณหภูมิโกลบ

t_a = อุณหภูมิอากาศ

3.3.2. การตรวจวัด WBGT ในสภาพแวดล้อมที่ความร้อนในแต่ละระดับความสูงแตกต่างกัน (Heterogeneity environment) ควรทำการตรวจวัดความร้อนในสามระดับ คือ ระดับศีรษะ ท้อง และข้อเท้าของผู้ปฏิบัติงานในขณะยืนหรือนั่งตามสภาพการทำงานนั้น ๆ และคำนวณค่าเฉลี่ยของค่าที่วัดได้จากสามระดับนั้น โดยใช้สูตรต่อไปนี้

$$WBGT = \{WBGT_{\text{ศีรษะ}} + (2 \times WBGT_{\text{ท้อง}}) + WBGT_{\text{ข้อเท้า}}\} \div 4$$

ถ้า WBGT ในแต่ละระดับมีค่าแตกต่างกันน้อยกว่า 5% ถือว่าความร้อนมีการกระจายอย่างสม่ำเสมอ ในกรณีนี้สามารถใช้ค่าที่ได้จากการตรวจวัดที่ระดับท้อง เป็นค่า WBGT ของสภาพแวดล้อมนั้น ๆ ได้

อย่างไรก็ตาม หากไม่มั่นใจว่าการวัดระดับความร้อนในสิ่งแวดล้อมสม่ำเสมอควรตรวจวัดทั้งสามระดับเพื่อความรวดเร็ว หากจำเป็นต้องเลือกตรวจวัดเพียงระดับเดียว ให้ตรวจวัดในระดับที่มีความร้อนสูงที่สุด และใช้เป็นตัวแทนของจุดอื่น ๆ ด้วย ทั้งนี้ต้องระบุเหตุผลไว้ในหมายเหตุในแบบประเมินผลด้วย

3.4. การตรวจวัดหรือคำนวณค่าพลังงานที่ใช้ในการทำงาน (ภาระงาน)

ปริมาณความร้อนที่ผลิตขึ้นในร่างกายจากการเผาผลาญอาหารเป็นส่วนหนึ่งของความร้อนที่สะสมในร่างกาย ดังนั้นจึงต้องนำมาพิจารณาในการประเมินสภาพความร้อน และเนื่องจากพลังงานจากการเผาผลาญอาหาร คือ พลังงานรวมทั้งหมดที่ใช้ในร่างกาย ดังนั้น จึงเป็นค่าที่เหมาะสมสำหรับการคำนวณพลังงานที่ร่างกายใช้ในการทำงาน

อัตราการเผาผลาญอาหารอาจได้จาก

- การวัดปริมาณการใช้ออกซิเจนของผู้ปฏิบัติงาน หรือ
- การคำนวณโดยใช้ค่าที่ประมาณไว้ในตารางที่ 1

การประมาณอัตราเผาผลาญอาหารจากตารางที่ 1 สามารถให้ค่าที่แม่นยำพอเพียงสำหรับการประเมินผลกระทบต่อร่างกายเนื่องจากความร้อนโดยดัชนี WBGT อย่างไรก็ตาม ผู้ที่คำนวณค่าอัตราเผาผลาญอาหารต้องผ่านการฝึกปฏิบัติและมีประสบการณ์ในการประเมินจริงมาก่อน

ตารางที่ 1 การประมาณอัตราการเผาผลาญอาหาร

อัตราการเผาผลาญ (M)		ค่าที่ใช้ในการคำนวณ	ตัวอย่าง
(w/m ²) (ต่อพื้นที่ผิว)	(W) เมื่อพื้นที่ผิว = 1.8 m ²	w	
M < 65	M < 117	115	พักผ่อน
65 < M < 130	117 < M < 234	180	<p>งานเบา:</p> <ul style="list-style-type: none"> - นั่งสบาย ๆ : ทำงานเบาด้วยมือเช่น เขียน พิมพ์งาน วาดภาพ เย็บผ้า จัดเก็บหนังสือ ทำงานใช้มือและแขน เช่น ใช้อุปกรณ์หรือเครื่องมือขนาดเล็ก ตรวจสอบหรือตรวจสอบวัสดุ ประกอบหรือตัดแยกวัสดุขนาดเล็กนำหน้าเก็บ ทำงานใช้แขนและขา เช่น ขับรถใน สภาพถนนปกติ ควบคุมเครื่องจักรด้วยเท้า - ยืน เช่น เจาะชิ้นงานขนาดเล็ก บดชิ้นงานขนาดเล็ก ม้วนขดลวด ใช้เครื่องมือขนาดเล็ก ม้วนขดลวด ไสหรือกลึงชิ้นงานด้วยเครื่องมือพลังงานต่ำ เดินสบาย ๆ (ความเร็ว 3.5 กม./ชม.) - งานเย็บปักหรือฉีกหนังสือ - งานพิมพ์ หรือยืนถ่ายเอกสาร - งานซ่อมรองเท้า - งานจราจรที่ทำหน้าที่ให้สัญญาณ โดยการโบกรถ - งานนั่งในออฟฟิศทั่วไป เช่น พนักงานห้องแล็บ - งานเย็บผ้า ตัดผ้าโดยใช้มือหรือจักร - งานพิมพ์ดีด โดยอาจเป็นพิมพ์ดีดไฟฟ้า หรือคอมพิวเตอร์ - งานแม่บ้านโรงแรม ประเภทเปลี่ยนผ้าปูที่นอน
130 < M < 200	234 < M < 360	300	<p>งานปานกลาง:</p> <ul style="list-style-type: none"> - การทำงานด้วยมือและแขนต่อเนื่องเป็นเวลานาน ๆ เช่น ใช้ส้อมตอกตะปู ยานแนว (หลังคา) ทำงานด้วยแขนและขา เช่น ขับรถบรรทุก แทรคเตอร์ ขับรถบนทางวิบากหรือควบคุมเครื่องจักรสำหรับการก่อสร้าง ทำงานใช้

			<p>แขนและลำตัว เช่น ทำงานกับชิ้นกลม ประกอบรถแทรกเตอร์ ฉาบปูน ขนย้ายสิ่งของหนักปานกลางเป็นช่วง ๆ ขุดหลุม ดายหญ้า เก็บผักผลไม้ ดึงหรือดัน รถเข็นน้ำหนักเบา เดินด้วยความเร็ว 3.5-5.5 กม/ชม ตีเหล็ก</p> <ul style="list-style-type: none"> - งานช่างไม้ทั่วไป - ขับรถแทรกเตอร์เก็บเกี่ยวพืชผลทางการเกษตร - งานเชื่อมโลหะทั่วไป - งานขุดดินที่ใช้แรงน้อยกว่า 10 ปอนด์/นาที่ - งานขับรถบรรทุกที่ต้องมีการย่นเพื่อต่อตัวรถพ่วง - งานเดินและเข็นรถออกแรงโดยการผลัก - สอนการออกกำลังกาย - งานแม่บ้านโรงแรม ดูดฝุ่น ล้างอ่าง
200<M<260	360<M<468	415	<p><u>งานหนัก:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ทำงานด้วยแขน และลำตัวโดยออกแรงมากขึ้น เช่น ยกของหนักๆ งานแซะตัก ใช้ชิ้นปอนด์ เลื่อยไม้ ชัดหรือแกะสลักไม้เนื้อแข็ง ตัดหญ้าด้วยมือ ขุดดิน เดินด้วยความเร็ว 5.5-7 กม/ชม - ดึง-ดันรถเข็นที่มีน้ำหนักมาก จัดวางแท่งคอนกรีต ตัดเหล็กหล่อเป็นชิ้นเล็ก ๆ - งานซ่อม-สร้างถนน - งานก่ออิฐ ผนังคอนกรีต - งานขุดดินที่ใช้แรง 10-15 ปอนด์/นาที่ - การใช้เครื่องมือ เช่น เครื่องเจาะถนน
M>260	M>468	520	<p><u>งานหนักมาก:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ทำงานออกแรงมากด้วยความเร็ว เช่น ทำงานใช้ขวาน ตัก หรือขุดอย่างแรง - ปีนบันได ลึงกีดขวาง หรือบันไดลิง เดินชอยเท้าเร็ว ๆ วิ่ง เดินด้วยความเร็วมากกว่า 7 กม/ชม - งานเหมืองถ่านหินประเภท เจาะ หรือขุด - งานของพนักงานดับเพลิง ที่ต้องมีการปีนบันได - งานขุดดินที่ใช้แรงมากกว่า 16 ปอนด์/นาที่ - งานตัดและหลอมเหล็ก - งานขนย้ายเศษเหล็ก

หมายเหตุ 1 w = 0.014 กิโลแคลอรี/นาที่

3.5. การคำนวณค่าเฉลี่ย ในสภาพความเป็นจริง WBGT และอัตราการเผาผลาญอาหาร อาจไม่คงที่ เปลี่ยนแปลงในช่วงเวลาต่าง ๆ ดังนั้น การคำนวณหาค่าเฉลี่ยของค่าดังกล่าวสามารถคำนวณ ด้วยวิธีต่อไปนี้

3.5.1 ค่าเฉลี่ยพลังงานที่ใช้ในการทำงาน คำนวณจาก

$$\text{Avg. M.} = \frac{M_1 t_1 + M_2 t_2 + \dots + M_n t_n}{t_1 + t_2 + \dots + t_n} \quad \dots\dots(1)$$

เมื่อ $M_1, M_2 \dots$ และ M_n คือ ค่าโดยประมาณหรือค่าที่วัดได้ของอัตราการเผาผลาญพลังงานสำหรับกิจกรรมต่าง ๆ และระหว่างการพักของผู้ปฏิบัติงานในช่วงของ $t_1, t_2 \dots$ และ t_n (นาที) และ $t_1 + t_2 + \dots + t_n = T = 60$ นาที ซึ่งหมายถึงช่วงเวลาที่คุณคณทำงานใช้พลังงาน $M_1, M_2 \dots$ และ M_n ตามลำดับได้จากการจดบันทึกเวลาขณะตรวจวัด

3.5.2 ค่าเฉลี่ย WBGT คำนวณจากสมการ

$$\text{Avg. WBGT} = \frac{\text{WBGT}_1 \times t_1 + \text{WBGT}_2 \times t_2 + \dots + \text{WBGT}_n \times t_n}{t_1 + t_2 + \dots + t_n} \quad \dots\dots(2)$$

เมื่อ $\text{WBGT}_1, \text{WBGT}_2 \dots\dots$ และ WBGT_n คือ WBGT ที่คำนวณได้จากการตรวจวัดบริเวณทำงานแต่ละพื้นที่และในบริเวณที่พัก

$t_1, t_2 \dots$ และ t_n เป็นช่วงเวลา (นาที) ที่ผู้ปฏิบัติงานอยู่ในแต่ละพื้นที่ที่สภาพความร้อน $\text{WBGT}_1, \text{WBGT}_2 \dots\dots$ และ WBGT_n ตามลำดับ ได้จากการจดบันทึกเวลาขณะตรวจวัด

ในกรณีที่มีการผู้ปฏิบัติงานในสภาพความร้อนนั้น มีรอบการทำงานที่แน่นอนในหนึ่งชั่วโมง ค่าเฉลี่ยควรคำนวณในแต่ละชั่วโมง นั่นคือ $t_1 + t_2 + \dots + t_n = 60$ นาที หากผู้ปฏิบัติงานทำงานต่อเนื่องไม่หยุดพัก (ยกเว้นพักรับประทานอาหารและพักย่อยตามปกติ) หรือเวลาพักน้อยกว่า 15 นาที ในแต่ละชั่วโมง ถือว่าเป็นการทำงานอย่างต่อเนื่องแล้ว ควรตรวจวัดและคำนวณค่าเฉลี่ยในเวลา 2 ชั่วโมง นั่นคือ $t_1 + t_2 + \dots + t_n = 120$ นาที หรือหากรอบหนึ่งๆ ของการทำงานยาวนานกว่า 60 นาที แต่ไม่ต่อเนื่อง ให้ตรวจวัดและประมาณค่า WBGT และอัตราการเผาผลาญอาหารในช่วงเวลาหนึ่งรอบการทำงาน

3.6. การปรับมาตรฐาน (ค่าอ้างอิง) ตามชนิดของเสื้อผ้าที่ผู้ปฏิบัติงานสวมใส่

เสื้อผ้าที่ผู้ปฏิบัติงานสวมใส่มีอิทธิพลต่อการระเหยของเหงื่อ (การระบายความร้อนของร่างกาย) ดังนั้นจึงควรปรับเพิ่มค่า WBGT ตามลักษณะของเสื้อผ้า เพื่อป้องกันมิให้อุณหภูมิร่างกายสูงเกิน 38 องศาเซลเซียส ด้วยค่าที่แสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าปรับเพิ่ม WBGT ตามเสื้อผ้าที่สวมใส่

ชนิดของเสื้อผ้า	ค่าที่นำไปบวกเพิ่มค่า WBGT
ชุดทำงานปกติ (เสื้อแขนยาว กางเกงขายาว)	0
ชุดหม้อที่ตัดจากผ้าทอ	0
ชุดสองชั้นที่ตัดจากผ้าทอ	3
ชุดหม้อที่ตัดจากผ้าสังเคราะห์โพลีโพลีเอสเตอร์	0.5
ชุดหม้อโพลีโพลีเอสเตอร์	1
ชุดหม้อที่จำกัดการระเหยของเหงื่อ	1.1

หมายเหตุ ห้ามนำค่าเหล่านี้ไปใช้กับชุดปิดคลุมทั้งตัว (Encapsulating suits) และสำหรับการสวมชุดหม้อเป็นการสวมทับชุดชั้นในหรือชุดบางๆเท่านั้นมิใช่สวมทับชุดทำงานอื่น

3.7. ช่วงเวลา ระยะเวลา และความถี่ในการตรวจวัด

3.7.1. ช่วงเวลาที่ตรวจวัด การใช้ดัชนี WBGT ตามมาตรฐานนี้ ต้องเป็นการตรวจวัดค่าสภาพความร้อนในขณะที่ผู้ปฏิบัติงานทำงานเท่านั้น ฉะนั้น จึงเสนอแนะให้ตรวจวัดในช่วงเวลาที่ผู้ปฏิบัติงานเสี่ยงต่อสภาพความร้อนสูงสุด โดยทั่วไปคือ ช่วงฤดูร้อน ในเวลากลางวัน หรือขณะเดินเครื่องจักรหรือในขณะกระบวนการผลิตมีความร้อนเกิดขึ้น

3.7.2. ระยะเวลาการตรวจวัด ระยะเวลาในการตรวจวัดแต่ละครั้งขึ้นอยู่กับระยะเวลาที่เทอร์มิสเตอร์ใช้ในการแสดงค่า โกลบเทอร์มิเตอร์ใช้เวลานานที่สุด คือ ประมาณ 25 นาที ดังนั้น การตรวจวัดในแต่ละจุดจึงควรใช้เวลาอย่างน้อย 25 นาที ซึ่งการตรวจวัดอาจอ่านค่าเพียงค่าเดียวหรืออ่านค่าที่ระดับต่าง ๆ สำหรับแต่ละอุณหภูมิ ระยะเวลาที่ใช้ในการตรวจวัดแต่ละพื้นที่นี้จึงแตกต่างจากระยะเวลาที่ใช้ในการวิเคราะห์ซึ่งกล่าวถึงในข้อ 3.5.

3.8. รายงานผลการตรวจวัด

3.8.1. การตรวจวัดดัชนี WBGT ในการบันทึกและรายงานผลการตรวจวัดสภาพความร้อนในสิ่งแวดล้อมการทำงานในสถานการณ์หนึ่ง ๆ ควรระบุข้อมูลต่อไปนี้

3.7.1.1 สถานที่ตรวจวัด เช่น โรงงาน โรงซ่อม สถานที่ทำงาน แบนก ฝ้าย ฯลฯ

3.7.1.2 ช่วงเวลาที่ตรวจวัด เช่น วัน เดือน ปี เวลา

3.7.1.3 ผู้ที่ทำการตรวจวัด

3.7.1.4 ยี่ห้อ รุ่น และหมายเลขเครื่องมือที่ใช้ในการตรวจวัด

3.7.1.5 รายละเอียดผลการตรวจวัดหรือค่าที่ตรวจวัดได้ t_a , t_g , t_{nw} , และ WBGT

3.7.1.6 ค่า WBGT เฉลี่ยเปรียบเทียบกับค่าอ้างอิง

ดูตัวอย่างและวิธีการนำเสนอผลการตรวจวัดในภาคผนวก 5

3.7.2 การประมาณค่าอัตราการเผาผลาญ ข้อมูลที่ต้องบันทึกเพื่อนำไปคำนวณหา
อัตราการเผาผลาญ ได้แก่

3.7.2.1 ลักษณะงานและขั้นตอนทำงาน

3.7.2.2 ระยะเวลาในการทำงานหนึ่ง ๆ และความถี่ในการทำงานนั้น ๆ

3.7.2.3 พลังงานที่ใช้ในการทำงานหนึ่ง ๆ

3.7.2.4 ค่าเฉลี่ยพลังงานในการทำงาน

บรรณานุกรม (Reference)

1. ISO 7243, Hot environments – Estimation of the heat stress on working man, Based on the WBGT – index (wet bulb globe temperature)
2. ISO 7726, Thermal environments – Instruments and methods for measuring physical quantities.
3. ISO 7730, Moderate environments – Determination of the PMV and PPD indices and specification of the conditions for thermal comfort.
4. ISO 7933, Hot environments – Analytical determination and interpretation of thermal stress using calculation of required sweat rates
5. ACGIH, Threshold Limit Values and Biological Exposure Indices, 2007
6. OSHA Technical Manual. Section 3 : chapter 4 Heat Stress

ภาคผนวก

- 1 ตัวอย่างแบบบันทึกผลการตรวจวัด WBGT
- 2 ตัวอย่างแบบบันทึกกิจกรรมเพื่อคำนวณภาระงาน
- 3 ตัวอย่างการคำนวณ WBGT และภาระงาน
- 4 ตัวอย่างแบบรายงานผลการประเมิน

ภาคผนวก 1
ตัวอย่างแบบบันทึกผลการตรวจวัด WBGT

ชื่อโรงงาน.....แผนก.....					
วันที่ตรวจวัด.....อุปกรณ์ที่ใช้.....					
ชื่อผู้ตรวจวัด:.....					
ระบุรายละเอียดของพื้นที่หรือตำแหน่งที่ทำการตรวจวัด (สามารถใช้พื้นที่ด้านหลังของแบบบันทึกนี้วาดภาพประกอบคำอธิบาย)					
สภาพอากาศทั่วไป :					
การปรับตัวเข้ากับสภาพความร้อนของ ผู้ปฏิบัติงาน :.....					
เสื้อผ้าที่ผู้ปฏิบัติงานสวม ใส่ :					
ระยะเวลาที่ใช้คำนวณค่าเฉลี่ย WBGT , T=1 ชั่วโมง					
รายละเอียดของการตรวจวัด					
พื้นที่และระดับที่ตั้งอุปกรณ์	เวลา	ค่าที่วัดได้ (°C)			WBGT (°C)
		t_a	t_w	t_r	
แผนผังพื้นที่และจุดตรวจวัด					

ภาคผนวก 2
ตัวอย่างแบบบันทึกกิจกรรมเพื่อคำนวณภาระงาน

ชื่อผู้ปฏิบัติงาน.....ตำแหน่งงาน.....			
หน้าที่.....แผนก.....			
วันที่บันทึก..... ชื่อผู้บันทึก.....			
ระบุรายละเอียดของพื้นที่หรือตำแหน่งที่ผู้ปฏิบัติงานทำงาน (สามารถใช้พื้นที่ด้านหลังของแบบบันทึกนี้วาดภาพประกอบคำอธิบาย)			
สภาพอากาศทั่วไป :			
การปรับตัวเข้ากับสภาพความร้อนของ ผู้ปฏิบัติงาน :.....			
เสื้อผ้าที่ผู้ปฏิบัติงานสวมใส่ :			
ระยะเวลาที่ใช้ในการคำนวณค่าพลังงานเฉลี่ย , T=1 ชั่วโมง			
ลักษณะงาน/กิจกรรม	อัตราการเผาผลาญ อาหาร (W)	ระยะเวลาที่ทำงาน (นาที)	พลังงานที่ใช้ ทั้งหมด
ภาระงานในหนึ่งชั่วโมง (กิโลแคลอรี / ชั่วโมง)			
ข้อคิดเห็น/หมายเหตุ:			

ภาคผนวก 3

ตัวอย่างการคำนวณ WBGT และภาระงาน

พนักงานคุมเตาหลอมโลหะทำหน้าที่ตักโลหะที่หลอมเหลวแล้วเทลงในเบ้าหล่อ ในเวลา 20 นาที พนักงานคนนี้ต้องเทโลหะหลอมเหลวนี้อีกในเบ้า 16 เบ้า แล้วไปยืนพักในบริเวณที่มี spot cooling ประมาณ 10 นาที รอให้โลหะแข็งตัวแล้วจึงกระแทกเอาแท่งโลหะออกจากเบ้ายกไปวางกองเรียงกันไว้ใช้เวลา 30 นาที แล้วกลับมาทำงานเดิม (เทโลหะเหลวลงเบ้า) สลับกันเช่นนี้ ตลอดทั้งวัน

ข้อมูลจากการสังเกตการทำงานและการตรวจวัด WBGT

รายละเอียดของการตรวจวัด			
พื้นที่และระดับที่ตั้งอุปกรณ์	เวลาที่ตรวจวัด	WBGT (°C)	ระยะเวลาทำงานในพื้นที่ (นาที)
หน้าเตาหลอมใกล้จุดที่พนักงานยืนทำงาน	11.30-12.00	35	20
บริเวณ spot cooling พนักงานยืนพัก	10.00-10.30	28	10
กระแทกแท่งโลหะออกจากเบ้า	11.30-12.00	33	30
			รวมเวลา = 60

ทำงาน 20 นาที พัก 10 นาที และทำงาน 30 นาที ลักษณะงานในแต่ละชั่วโมงเหมือนกันจึงคำนวณค่า WBGT เฉลี่ยและภาระงานเฉลี่ยใน 1 ชั่วโมง

การคำนวณ WBGT:

$$\text{WBGT เฉลี่ย} = [(35 \times 20) + (28 \times 10) + (33 \times 30)] / 60 = [700 + 280 + 990] / 60 = 32.8^\circ \text{C}$$

ข้อมูลสำหรับการคำนวณภาระงาน

ลักษณะงาน/กิจกรรม	อัตราการผลิตอาหาร (W)	ระยะเวลาที่ทำงาน (นาที)	พลังงานที่ใช้ทั้งหมด
ตักโลหะเหลวเทลงเบ้า	415	20	8300
กระแทกโลหะออกจากเบ้าและยกไปวางกองเรียงกัน	415	30	12450
พัก	115	10	1150
รวม			21900

คำนวณภาระงาน

$$\begin{aligned} \text{พลังงานเฉลี่ย} &= [8300 + 12450 + 1150] / 60 \\ &= 365 \text{ w} \quad \text{จัดเป็นงานหนัก} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{คำนวณเป็นหน่วยกิโลแคลอรี/ชั่วโมง} &= 365 \times 0.014 \times 60 \\ &= 306.6 \text{ กิโลแคลอรี/ชั่วโมง} \end{aligned}$$

ภาคผนวก 4 ตัวอย่างแบบรายงานผลการประเมิน

ชื่อโรงงาน.....แผนก.....					
วันที่ตรวจวัด.....เวลา.....อุปกรณ์ที่ใช้.....					
ชื่อผู้ตรวจวัด:.....					
ระบุรายละเอียดของพื้นที่หรือตำแหน่งที่ทำการตรวจวัด (สามารถใช้พื้นที่ด้านหลังของแบบบันทึกนี้วาดภาพประกอบคำอธิบาย)					
สภาพอากาศทั่วไป :					
การปรับตัวเข้ากับสภาพความร้อนของผู้ปฏิบัติงาน :.....					
เสื้อผ้าที่ผู้ปฏิบัติงานสวมใส่ :					
ระยะเวลาที่ใช้คำนวณค่าเฉลี่ย WBGT , T=1 ชั่วโมง					
รายละเอียดการตรวจวัด					
พื้นที่และระดับที่ตั้งอุปกรณ์ / ลักษณะงาน	WBGT(°C)		อัตราการเผาผลาญ		เปรียบเทียบมาตรฐาน ($\sqrt{X}$)
	คำนวณ	ค่าเฉลี่ย	คำนวณ	ค่าเฉลี่ย	
หน้าเตาหลอม / ตักโลหะเหลวเทลงเบ้า					
จุกยื่นพัก / ยืนพัก					
จุดเรียงกองแท่งโลหะ / กระแทกแท่งโลหะออกจากเบ้าและยกไปวางกองเรียงกันไว้					
ค่าอ้างอิง WBGT สำหรับเสื้อผ้าที่มีค่าโคล = 0.6	ผู้ปฏิบัติงานคุ้นเคยกับการทำงานในสภาพแวดล้อมที่ร้อน :				
	ผู้ปฏิบัติงานไม่คุ้นเคยกับการทำงานในสภาพแวดล้อมที่ร้อน :				
ค่าอ้างอิง WBGT ตามลักษณะของชุดทำงาน:					
สรุปผลและข้อเสนอแนะ:					